

PROGRAM DZIAŁANIA MUZEUM
W OKRESIE 1.01.2022 – 31.12.2028 R.

SYTUACJA OBECNA

Muzeum Techniki i Komunikacji - Zajeżdźnia Sztuki w Szczecinie jest miejską instytucją kultury. Zlokalizowane jest na działkach: przy ul. Niemierzyńskiej i ul. Lenartowicza oraz ul. Żołnierskiej. Działalność związana z ofertą dla zwiedzających prowadzona jest przy ul. Niemierzyńskiej. Tu znajdują się przestrzenie ekspozycyjne, edukacyjne, biurowe i częściowo magazynowe oraz dziedzińce, na którym również mogą być organizowane imprezy dla publiczności. Teren przy ul. Żołnierskiej wykorzystywany jest na cele magazynowe.

Działalność Muzeum prowadzona jest w ramach budżetu, którego najważniejszą częścią jest dotacja podmiotowa organizatora, czasami dotacje celowe. Do tego dochodzą wpływy z działalności statutowej, wynajmu, działalności promocyjnej i reklamowej dla podmiotów zewnętrznych (sponsorzy) oraz fundusze pomocowe Unii Europejskiej i programy MKiDN lub innych podmiotów.

Działalność statutowa prowadzona jest w stopniu niepełnym. Powodem są trwające remont i rozbudowa oraz sytuacja pandemii Covid-19. Jest zorganizowana wystawa stała, ograniczona tylko do dużej hali dawnej zajeżdźni tramwajowej, ze znacznie większym niż normalnie zagęszczeniem eksponatów. Organizowane są również wystawy czasowe, których tematyka i zakres ograniczone są warunkami lokalowymi w okresie remontu i pandemii. Niektóre są tylko filmowane i umieszczane w internecie, bez zwiedzania w budynku. Działalność edukacyjna w tradycyjnej formie jest zawieszona z powodu pandemii Covid-19. Częściowo uzupełniane jest to w formie zdalnej przez internet.

Uregulowana jest na razie sytuacja magazynowa. Stało się to dzięki przejęciu terenu przy ul. Żołnierskiej, gdzie stworzono zaplecze magazynowe dla licznych obiektów wielkogabarytowych. Dynamiczny rozwój kolekcji muzealiów pokazuje już zbliżające się ograniczenia. Magazyny przy ul. Żołnierskiej i ul. Lenartowicza wymagają sukcesywnych nakładów finansowych na prace remontowe i dostosowawcze. Przy czym te w ostatniej lokalizacji wymagają decyzji kierunkowych o przebudowie lub generalnym remoncie, ponieważ bieżące remonty stają się nieefektywne i generują zwiększone koszty.

Podkreślić należy, że obecna sytuacja z pandemią Covid-19 stanowi nie tylko ogromne utrudnienie w działalności bieżącej, ale czyni niepewnymi tradycyjne formy aktywności muzealnej. Nikt nie jest w stanie przewidzieć, na ile możliwy będzie powrót do dawanych form życia i pracy. Muzeum dostosuje się do nowej rzeczywistości, ale nie wiadomo kiedy i jak będzie to wyglądać. To jest podstawowa i najważniejsza niewiadoma naszej przyszłości.

DZIAŁALNOŚĆ MUZEUM

Podstawą działalności muzeum jest gromadzenie i udostępnianie zbiorów muzealnych. Decyduje to o atrakcyjności Muzeum i jego potencjale w stosunku do zwiedzających, możliwościach współpracy z innymi placówkami muzealnymi i kolekcjonerami. Gromadzenia muzealiów nie da się zaplanować, tak jak wymiany np. sprzętu komputerowego. Decyduje tutaj często przypadek i szybka reakcja. Najlepszym tego przykładem jest zakup kolekcji stoewerianów od p. Manfreda Bauera. Czasem chodzi również o ratowanie zabytków przed bezpowrotnym zniszczeniem, poprzez przejęcie ich do zbiorów muzealnych.

Gromadzenie odbywa się głównie dzięki darowiznom osób prywatnych i chodzi zazwyczaj o przekazy kilku lub pojedynczych eksponatów, zdarzają się również sporadycznie małe kolekcje. Muzeum jest placówką zaufania społecznego i przejmowanie zabytków od osób prywatnych, które chcą oddać przedmioty w „dobre ręce”, jest wielkim zobowiązaniem społecznym oraz budowaniem trwałych więzi w środowisku lokalnym. Dobra marka Muzeum powinna utrzymać ten trend.

Najbardziej wartościowe eksponaty pozyskano dzięki dotacji celowej od organizatora. Umożliwiło to elastyczne reagowanie na oferty na rynku oraz celowe zaplanowanie poszukiwań eksponatów. Dwie największe prywatne kolekcje, przejęte dzięki wsparciu Gminy Miasto Szczecin, pochodzą od p. Leszka Liszewskiego z Warszawy i p. Manfreda Bauera z Wald Michelbach. Pozyskanie części archiwalnej i bibliotecznej z Wald Michelbach powinno być możliwe w 2022 r. dzięki sponsorom ze Szczecina: Remondis i Szczecińska Energetyka Ciepła. Bardzo wskazane jest utrzymanie też dotacji celowej GMS w następnych latach, bo tylko w ten sposób można będzie zapewnić dopływ eksponatów, które nawet natychmiast mogą trafić na wystawy. Dalsza rozbudowa kolekcji stoewerianów jest jednym z priorytetów Muzeum Techniki i Komunikacji - Zajezdnia Sztuki w Szczecinie.

Zbiory muzealne wyznaczają możliwości rozbudowy i zmiany wystawy stałej, tworzenia wystaw czasowych i rozwijania współpracy międzymuzealnej, krajowej i zagranicznej. Jest to również podstawa oferty edukacyjnej, głównie dla szkół.

WYSTAWY

Strategia Muzeum obejmuje działania wystawiennicze w ramach wystaw stałych oraz wystaw czasowych. Wystawa stała istnieje od 2010 r. Została rozbudowana o nowe eksponaty, początkowo poprzez zagęszczenie, następnie przez wymianę obiektów. Czasem tworzone były małe kąciki tematyczne na okres przejściowy. W muzealnictwie przyjmuje się, że czas życia wystawy stałej wynosi ok. 10 lat. Potem powinna być znacząco przebudowana lub zastąpiona przez nową. Jest to jakby nowe otwarcie muzeum. Ten proces został już rozpoczęty, było nim otwarcie wystawy stoewerianów. Po zakończeniu remontu hali bocznej wystawa ta z pewnymi zmianami będzie odtworzona. Obok powstanie nowa wystawa poświęcona motocyklowi junak i Szczecińskiej Fabryce Motocykli, jako kontynuacji tradycji miejsca, gdzie produkowano samochody marki Stoewer.

Dalsze odnowienie wystawy stałej jest związane z zakończeniem budowy łącznika i remontu kamienicy przy ul. Niemierzyńskiej. W dużej hali dawnej zajezdni zmieniony zostanie częściowo układ eksponatów oraz pojawią się nowe obszary tematyczne. W tej chwili analizowane są dwa tematy

(dwie kolekcje), które nadają się do samodzielnej ekspozycji. Jeden z nich to zbiory fotograficzne. Sprzęt fotograficzny z XIX i XX w. oraz zdjęcia w formie negatywów i pozytywów są jedną z najwartościowszych tego typu kolekcji w Polsce. Zbiór ten oparty jest w dużej mierze na dorobku artystycznym i kolekcjonerskim Macieja Jasieckiego ze Szczecina. M. Jasiecki był jednym z najlepszych polskich fotografów XX w., a do tego kolekcjonerem i renowatorem sprzętu fotograficznego. Drugi temat to radio i telewizja. Muzeum posiada bardzo ciekawe zbiory sprzętu radiowego i telewizyjnego, nie tylko do odbioru, ale i produkcji oraz nadawania audycji. Część tej kolekcji jest bezpośrednio związana z radiem i telewizją w Szczecinie.

W wyremontowanej kamienicy powstanie nowa, interaktywna ekspozycja poświęcona motoryzacji i bezpieczeństwu ruchu drogowego. Będzie to małe, sprofilowane centrum nauki. Jest to jeden z elementów realizowanego z funduszy pomocowych Unii Europejskiej projektu Interreg V A. Partnerem w tym projekcie dla Gminy Miasto Szczecin jest Hanzeatyckie Miasto Anklam, a dla naszego muzeum techniki Muzeum Ottona Lilienthala w Anklam. Obecnie planowane jest oddanie do użytku nowych wystaw na wrzesień 2022 r. Największy wpływ na to mają prace budowlane, gdyż cały projekt, po nowych przesunięciach terminu, musi zakończyć się w grudniu 2022 r. Stałe wystawy muzealne są dostępne do zwiedzania w językach polskim, niemieckim oraz angielskim i jest to zasada obowiązująca również w przyszłości.

Modernizacja wystawy stałej w najbliższych latach ma również ogromne znaczenie w aspekcie turystycznym. Jest ona głównym powodem odwiedzin muzeum w okresie letnim, kiedy jest notowana największa frekwencja. Dla osób nie mieszkających w Szczecinie wystawy czasowe mają mniejsze znaczenie. Dobrze ilustruje to zakup kolekcji stoewerianów i zorganizowanie z nich nowej wystawy. Był to ogromny sukces promocyjny i frekwencyjny.

Wystawy czasowe są w okresie covidowym ofiarą restrykcji sanitarnych. Przeznaczone na nie pomieszczenia w podziemiach nie są dostępne ze względu na brak wentylacji, zapewniającej całkowitą wymianę powietrza w pomieszczeniach. Jeśli te uwarunkowania nie ulegną zmianie to wyjściem jest tylko kosztowny remont. Wystawy czasowe będą mogły być organizowane w wydzielonych fragmentach hali głównej, jak ma to miejsce obecnie. Realizacja wystaw czasowych będzie się dalej opierać na zbiorach z kolekcji własnej oraz ze zbiorów innych muzeów, jak i osób prywatnych. Część tych wystaw będzie współorganizowana z partnerami z zewnątrz, takimi jak szkoły wyższe lub stowarzyszenia. Wystawy czasowe mają za zadanie zachęcać do odwiedzenia Muzeum osoby, które w nim już były i zapoznały się z ofertą stałą, ale czekają na coś nowego, a także zaprezentować instytucję jako aktywny podmiot, mający ciągle nowe elementy w swojej ofercie. Jest to też okazja do pokazania innych grup muzealiów, dla których brak miejsca na wystawach stałych.

Wystawy dla swojej ponadprzeciętnej atrakcyjności wymagają wykorzystania obrazu i dźwięku, także w wersji multimedialnej oraz interaktywności. Powoduje to zwiększenie nakładów finansowych na przygotowanie, ale skutkuje zwiększeniem zainteresowania i przyjaznością instytucji. Rozwój interaktywności Muzeum jest jednym z głównych wyznaczników jego atrakcyjności dla zwiedzających, głównie dla dzieci i młodzieży, dla których tradycyjna narracyjność jest barierą, a koniecznością jest rozładowanie emocjonalne i ruchowe. Względny sanitarny podczas pandemii Covid-19 spowodowały wstrzymanie dostępności w tym zakresie i trzeba odczekać na zmianę uwarunkowań.

EDUKACJA MUZEALNA

Wystawy i zbiory są podstawą oferty edukacyjnej. Tematycznie oferta Muzeum jest szeroka i co pewien czas była uaktualniana. Covid-19 wstrzymał tę aktywność, a częściowe przeniesienie jej do internetu długofalowo nie jest zadowalające – potencjalni odbiorcy wykazują przesyt substytutów internetowych. Problemem był do tej pory brak możliwości równoległego prowadzenia kilku zajęć z tego względu, że jako sala edukacyjna wykorzystywany był tymczasowo adaptowany magazyn muzealny. Sytuację zmienia remont kamienicy przy ul. Niemierzyńskiej, gdzie powstają nowe pomieszczenia edukacyjne, sala konferencyjna, biblioteka z czytelnią. W ramach współpracy z Anklam w programie Interreg V A powstał polsko-niemiecki program bezpieczeństwa ruchu drogowego dla dzieci. Po zakończeniu inwestycji będzie on realizowany po obu stronach granicy.

Ograniczenia covidowe zablokowały działalność edukacyjną w muzealnictwie, ale skoro szkoły i przedszkola funkcjonują, to odpowiednio dopasowane do sytuacji formy współpracy muzealnictwa i oświaty zostaną z pewnością wypracowane. Założenie jest takie, że rok szkolny 2022/23 będzie okresem odbudowy edukacji muzealnej. Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajeżdźnia Sztuki w Szczecinie poprzez wznowienie działalności edukacyjnej będzie realizować zadania z zakresu swojej działalności statutowej m. in.

- upowszechnianie i udostępnianie zbiorów /zabytków techniki związanych z komunikacją miejską, gospodarką komunalną, inżynierią miejską, historią miasta i regionu
- upowszechnianie kultury i sztuki
- współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, związkami twórczymi

Oferta edukacyjna przygotowana przez muzeum skierowana będzie do dzieci, młodzieży i dorosłych, mieszkających w naszym mieście, regionie, a nawet poza nim. Pewne planowane formy działalności mogą mieć charakter cykliczny, dzięki czemu na dłużej wpiszą się w muzealną rzeczywistość. W ofercie Muzeum mogą znaleźć się również imprezy, dla których bazą mogą być wystawy prezentowane w muzeum - zarówno stałe, jak i czasowe. Oferta dydaktyczna będzie modyfikowana i dostosowywana do nowych tendencji i potrzeb odwiedzających muzeum.

Planowany stopniowy rozwój oferty zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych przewiduje, że liczba zajęć będzie rosła i tematy oferowane w ramach programu edukacji muzealnej będą się zmieniać. Warunki do tego stworzy nowa baza lokalowa z pomieszczeniami edukacyjnymi, salą konferencyjną oraz czytelnią biblioteki i archiwum.

Tworzona baza dydaktyczna ma na celu:

- zainteresować tematyką prezentowanych w muzeum zbiorów odbiorcę indywidualnego, jak i grupy np. szkolne, przedszkolne, również dorosłych (w tym emerytów i rencistów)
- stworzyć obraz muzeum, jako miejsca spotkań z historią, techniką, sztuką, nauką i zabawą
- „wyrobić” u dzieci i dorosłych nawyk celowego odwiedzania muzeum
- rozbudzić w społeczeństwie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, zaniepokojenie eksponatami techniki

- uczyć szacunku do pamiątek przeszłości
- „wciągnąć” wszystkie pokolenia, rodziny w wir poznawania i pracy twórczej

Zajęcia dydaktyczne, prowadzone w muzeum, mają sprzyjać:

- poznawaniu dorobku cywilizacyjnego i technicznego miasta, regionu
- rozwijaniu wiedzy o kulturze własnego regionu i jej związkach z kulturą narodową
- rozwijaniu zainteresowań
- systematyzowaniu wiedzy
- kształtowaniu i rozwijaniu wyobraźni
- wyrabianiu umiejętności korzystania z nowego źródła wiedzy, jakim jest ekspozycja muzealna
- popularyzowaniu wiedzy technicznej
- doskonaleniu istniejących i tworzeniu nowatorskich metod kształcenia

Uwzględnienie kryterium wiekowego w realizacji programu edukacyjnego będzie wymagało odpowiedniej dla poszczególnych grup modyfikacji treści zajęć, formy przekazu informacji oraz jej ilości.

Formuła zajęć w ramach pakietu edukacyjnego będzie dostosowana zarówno do potrzeb zorganizowanych grup, jak i indywidualnych zwiedzających. Zwiększenie efektywności edukacyjnej uzależnione jest również od możliwości zwiększenia zespołu pracowników zajmujących się działalnością edukacyjną, w tym osób z zewnątrz, które realizują tylko wybrane tematy, jako warunku podstawowego.

Ze względu na miejsce realizacji zajęć program edukacyjny można generalnie podzielić na:

- pakiet realizacji edukacyjnych w oparciu o wykorzystanie wystaw stałych i czasowych
- pakiet realizacji edukacyjnych - zajęcia realizowane poza salami wystawowymi

Długofalowy program tworzenia oferty edukacyjnej Muzeum zakłada stworzenie szerokiej palety, w skład której wejdą między innymi :

- Lekcje muzealne - to zajęcia, które w działalności muzeum mają pierwszoplanowe znaczenie. Ten typ zajęć daje dzieciom i młodzieży najlepszy kontakt z muzeum i jego zbiorami. Sala muzealna, bezpośrednie obcowanie z oryginalnym przedmiotem, zabytkiem, przybliżającym omawiane wydarzenie historyczne, stanowi swego rodzaju oderwanie się od codzienności i szkolnej tablicy.
- Warsztaty muzealne - spotkania opracowane z myślą o najmłodszych (dzieci w wieku od 4 do 10 lat), obejmujące zajęcia merytoryczne, zajęcia plastyczne, zabawy ruchowe. Tematyka zajęć przygotowana jest w oparciu o programy nauczania dla przedszkoli i szkół, a realizuje się ją na bazie zbiorów i wystaw prezentowanych w muzeum.

- Edukacja rodzinna – oznacza udział w aktywnym zwiedzaniu muzeum - można skorzystać z oprowadzania, wykorzystać przygotowane materiały do samodzielnego zwiedzania - tzw. kartę pracy, materiały dla maluchów.

- Szkolenia/konferencje metodyczne dla nauczycieli, również przy współpracy z innymi podmiotami, np. Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli, Wydawnictwami Pedagogicznymi i Kuratorium Oświaty.

- Koncerty i spektakle – z wykorzystaniem nowego wejścia do muzeum w budowanym łączniku (pomysł nowy, wymagający weryfikacji po przejęciu do eksploatacji)

- Spotkania z ciekawymi ludźmi - bohaterami wieczoru lub popołudnia mogliby zostać znani: kolekcjonerzy, świadkowie ważnych wydarzeń w historii naszego miasta, pracownicy dawnych fabryk, konstruktorzy, sportowcy lub „zwykli” mieszkańcy naszego miasta, którzy chcieliby przedstawić swoje hobby, własne nietypowe kolekcje

- Konferencje, seminaria, dyskusje – w sali konferencyjnej

Pakiet edukacji muzealnej przygotowany dla młodzieży szkolnej będzie profilowany pod kątem konkretnych kierunków i przedmiotów nauczania (historia, matematyka, fizyka, wychowanie techniczne, wychowanie zintegrowane, przedmioty językowe)

W celu podniesienia jakości świadczonych usług edukacyjnych niezbędne jest opracowanie pakietów materiałów edukacyjnych, pozwalających na samodzielne przygotowanie i przeprowadzenia bloku zajęć na etapie przygotowawczym i podsumowującym.

Przyszła działalność edukacyjna muzeum to także prace na rzecz organizacji i realizacji różnorodnych specjalistycznych konferencji i seminariów naukowych, poświęconych tematyce techniki i komunikacji. Ich odpowiednia organizacja wymaga poniesienia określonych kosztów obejmujących m.in. (honoraria autorskie, noclegi, druk materiałów konferencyjnych itd.)

IMPREZY I WYDARZENIA

Na pograniczu działalności edukacyjnej i promocyjnej są imprezy i wydarzenia, organizowane cyklicznie lub okazjonalnie. Klasyczną imprezą cykliczną była „Noc muzeów”, organizowana co roku w maju. Brało w niej udział od 2 do 3 tysięcy osób odwiedzających wystawy. Nie liczyliśmy uczestników korzystających z atrakcji na dziedzińcu. Część z nich zwiedzała również wystawy, część rezygnowała ze względu na oczekiwanie na wejście w długich kolejkach. Covid-19 zablokował powszechnie taką aktywność, ale zakładamy możliwość powrotu z czasem tej imprezy.

Drugim cyklicznym wydarzeniem był „Dzień Dziecka” organizowany głównie na dziedzińcu, z uzupełniającą ofertą w hali Muzeum. Jednym z elementów było rozstrzygnięcie konkursów i wręczenie nagród, co działo się we współpracy ze szkołami. Do tej pory partnerem było stowarzyszenie motocyklistów, ale ta współpraca była zawsze planowana dopiero na wiosnę każdego roku przed imprezą. Jeśli współdziałanie nie zostanie odnowione, muzeum myśli o samodzielnym wznowieniu imprezy, nie wcześniej niż w 2023 r.

Co roku muzeum było współorganizatorem i punktem etapowym rajdu dookoła Zalewu Szczecińskiego „Stettiner Haff”. Załoga muzeum brała w nim udział, a mieszkańcy Szczecina mogli oglądać uczestniczące w nim old- i youngtimery. Były to samochody osobowe, ciężarówki, również motocykle. Partner niemiecki myśli o wznowieniu imprezy w 2022 r. i zakłada dalszą współpracę z Muzeum Techniki i Komunikacji - Zajeżdźnia Sztuki w Szczecinie. Muzeum nie wyklucza też udziału w innych rajdach historycznych pojazdów, co już się zdarzało lub przyjmowania u siebie uczestników różnych rajdów na punkcie etapowym, co też miało miejsce. Zawsze zależy od splotu okoliczności i terminów.

INNE PROJEKTY

Szeroki zakres współpracy kulturalnej zaplanowany jest w projekcie „Historia techniki na Pomorzu – transgraniczna współpraca muzeów w Anklam i Szczecinie” dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Współpracy INTERREG V A Niemcy / Meklemburgia – Pomorze Przednie / Brandenburgia / Polska. Współpraca musi być utrzymana przez okres gwarantowanej trwałości projektu, który wynosi pięć lat od jego zakończenia, czyli obejmie lata 2023-2027. Na każdy rok działania będą planowane z wyprzedzeniem w roku poprzedzającym. Liczymy się również z pojawieniem się propozycji w trakcie roku budżetowego.

DZIAŁALNOŚĆ PROMOCYJNA I INFORMACYJNA

Działalność promocyjna ma istotne znaczenie dla utrzymania pozytywnego wizerunku marki Muzeum i dla dotarcia do kolejnych grup potencjalnych zwiedzających. Stałym źródłem informacji i promocji muzeum jest własna strona internetowa. Jest ona dostępna w językach polskim, angielskim i niemieckim. W polskiej wersji językowej jest pełen zasób wiedzy o muzeum i jego działalności, w wersjach obcojęzycznych jest to wariant uproszczony. Strona internetowa jest co pewien czas zmieniana ze względu na uwarunkowania techniczne i prawne. Jest dostępna również w wersji na urządzenia mobilne. Dalsze zmiany będą wynikały z tendencji rozwojowych tego typu mediów lub zmieniających się uwarunkowań prawnych. W okresie pandemii niektóre wystawy czasowe stały się dostępne tylko w formie on-line poprzez muzealną stronę internetową. Przez stronę internetową muzeum można w dalszy ciąg pobierać grę komputerową „Agentka Sedina na Tropie Historii Szczecina - Przemysł w latach powojennych”. Gra stworzona w okresie pracy zdalnej pozostanie już w ofercie instytucji. Forma on-line działań muzealnych musi jeszcze przynajmniej przez jakiś czas być utrzymana.

Muzeum ma własny profil na Facebooku. Jest to płaszczyzna dialogu z osobami zainteresowanymi naszym muzeum i jego działalnością. Również na Facebooku pojawiło się w okresie pandemii Covid-19 „Wirtualne Muzeum”, dzięki czemu można było dać do dyspozycji potencjalnym odwiedzającym więcej materiału o naszych eksponatach, gdy wystawy zostały zamknięte dla publiczności i praca odbywała się częściowo w formie zdalnej. W przypadku ponowienia decyzji rządowych o zamknięciu wystaw muzealnych konieczny może być powrót do tej formy prezentacji muzeum. Materiały

z muzeum są również na You Tube. Obecność muzeum w mediach elektronicznych będzie dalej rozwijana.

Muzeum jest także obecne w mediach tradycyjnych: gazety i periodyki, radio, telewizja. Muzeum trzyma się zasady, że to media samodzielnie i z własnej woli relacjonują, co się dzieje w muzeum, gdyż jest to przekaz najbardziej wiarygodny, najlepiej docierający do odbiorcy. Atrakcyjność propozycji muzealnych jest najlepszą gwarancją zainteresowania mediów i to się sprawdza od początku dostępności muzeum dla publiczności. Najlepszym przykładem jest zainteresowanie kolekcją oraz wystawą stoewerianów i ten kierunek będzie utrzymany. Płatne reklamy uważamy za mało efektywne w stosunku do koniecznych nakładów finansowych. Ta zasada obowiązuje również na przyszłość.

Muzeum zakłada, że po ustabilizowaniu się sytuacji pandemicznej, możliwe stanie się ponowne szersze wyjście na zewnątrz. Planujemy kontynuację prowadzonej zewnętrznej akcji promocyjnej w postaci udziału w organizowanych na terenie miasta i w naszym regionie różnego rodzaju lokalnych imprezach kulturalnych, na które jesteśmy zapraszani z udziałem naszych pojazdów lub innych eksponatów. Temu służy utrzymywanie w sprawności i rejestrowanie do ruchu na drogach publicznych (żółte tablice rejestracyjne) niektórych zabytkowych pojazdów, aby pokazać, że muzeum to nie tylko wystawa, ale i zdolność poruszania się w terenie. Części tych akcji towarzyszą działania edukacyjne. Tego typu forma aktywności muzeum z jednej strony pozwala na dotarcie do kolejnych nowych grup odbiorców i z drugiej zachęca ich do odwiedzenia muzeum. Daje też możliwości skupienia wokół muzeum coraz większej grupy jego miłośników i przyjaciół. W ten sposób dalej będziemy realizować zasadę „muzeum na wyciągnięcie ręki”.

Elementem promocji jest również współpraca z uczelniami i stowarzyszeniami. Utrzymywane i rozwijane będzie współdziałanie z uczelniami Szczecina, Koszalina, Poznania i Wrocławia. Wśród stowarzyszeń muzeum utrzymuje najlepsze kontakty ze środowiskami miłośników komunikacji oraz stowarzyszeniami skupionymi w Naczelnej Organizacji Technicznej. Chęć współpracy stałej lub okazjonalnej jest stałym elementem strategii muzeum.

Specyficzną formą promocji jest sprzedaż pamiątek i gadżetów w kasie muzeum. Są to wyprodukowane na zlecenie muzeum magnesy z pojazdami z kolekcji instytucji, kartki pocztowe, puzzle, modele kartonowe do sklejania, latarki itd., itp. Są to drobne przedmioty, chętnie kupowane przez dzieci i młodzież. Przynoszą one niewielki zysk, ale przede wszystkim zwiększają zadowolenie z odwiedzin w muzeum i są nośnikiem dalszej informacji o instytucji. Tego typu działalność będzie kontynuowana, a jej zakres może być poszerzony. Sprzyja temu znaczne powiększenie kasy w nowobudowanym łączniku, który będzie nowym holem wejściowym.

PUBLIKACJE

Istotnym elementem działalności promocyjnej i informacyjnej są publikacje, nie tylko w języku polskim, ale również po niemiecku i angielsku. Jest to trwały i efektywny sposób dotarcia do zwiedzających. Sprzyja również utrzymaniu dobrego wizerunku instytucji. Ma to związek z prowadzonymi przez muzeum działaniami wystawienniczymi i edukacyjnymi. Kontynuowana będzie zasada, że najważniejszym wystawom towarzyszą publikacje. Są to informatory, foldery, broszury,

plakaty. Czasem są to również zakładki z informacjami o poszczególnych eksponatach. Oczywiście na wernisaże wystaw są przygotowywane zaproszenia. Najczęściej muzeum robi to we własnym zakresie, czasem partner we współpracy z muzeum.

Muzeum co pewien czas wydaje i będzie wydawać ogólne materiały informacyjno-promocyjne. Są one dostępne w muzeum, w centrach informacji turystycznej, hotelach i rozprowadzane przy okazji różnych imprez poza muzeum.

Z większych publikacji planowane jest w roku 2022 przygotowanie drugiego, poszerzonego wydania książki J. Ogrodniczaka „Junak. Smyk. Szczecińskie motolegendy”. Z pierwszego wydania w sprzedaży zostało tylko kilkanaście egzemplarzy. Gotowy jest już skład polskiej wersji językowej książki Hansa Maia „Stoewer Automobile 1896-1945. Vom Einzylinder zum Achtzylinder”. Wydanie jest planowane na 2022 r. Jest to dotychczas najlepsza monografia o samochodach braci Stoewer, produkowanych w Szczecinie. W tej samej fabryce były później produkowane motocykle junak.

Gotowa do wydania jest także książka „Historia techniki na Pomorzu”. Jest to unikalna pozycja, która pokazuje Pomorze przez pryzmat rozwoju techniki i cywilizacji. Jej autorami są Polacy i Niemcy. Wydrukowana będzie po polsku i po niemiecku. Jest to część interregowskiego projektu Szczecina i Anklam. Druk zaplanowany jest w pierwszej połowie 2022 r.

KONSERWACJA I RENOWACJA

Wykorzystanie eksponatów w działalności muzealnej oznacza także ich konserwację i renowację. Dzieje się to w dwóch obszarach: prace we własnym zakresie i wykorzystanie podmiotów zewnętrznych. Bieżące i mniej skomplikowane prace, w tym również przygotowanie eksponatów pod konkretne rozwiązania aranżacyjne na wystawach, są prowadzone we własnym warsztacie konserwatorskim, bardziej skomplikowane i wymagające specjalistycznego wyposażenia sprzętowego na zewnątrz. Te ostatnie prace oznaczają czasem kilkuletnią realizację, szczególnie gdy są problemy z zakupem oryginalnych części zamiennych lub uzupełniających. Warsztat konserwatorski zapewni również w przyszłości sprawne przygotowanie eksponatów na wystawy i zabytków przeznaczonych do działań promocyjnych.

PERSONEL

Ustabilizowany i kompetentny, kreatywny personel jest jednym z podstawowych warunków prawidłowej pracy i rozwoju instytucji. Dla identyfikacji z celami Muzeum i ustabilizowania zespołu w interesie pracodawcy leży stworzenie stabilnych warunków pracy i rozwoju zawodowego. Rozwój Muzeum, a przede wszystkim włączenie do eksploatacji kolejnych budynków, będzie skutkowało wzrostem zatrudnienia. Dotyczy to zarówno osób działalności podstawowej, jak i obsługi. Planowane jest zatrudnienie w 2022 r. dziewięciu osób. Zatrudnienie tych osób musi nastąpić z pewnym wyprzedzeniem do planowanej aktywności. Osoby te muszą być odpowiednio przeszkolone do swoich stanowisk i zapoznane ze specyfiką muzealną. Niestety nie ma takich kierunków kształcenia, które by odpowiadały potrzebom muzeum techniki. Muzeum posiłkuje się, i będzie to czynić dalej,

osobami zatrudnianymi na umowę zlecenie, aby wyrównać okresowe zwiększenie zapotrzebowania na pracowników. Z tej formy pracy korzystają głównie studenci i emeryci.

POTRZEBY I ZADANIA INWESTYCYJNE

W roku 2022 zostanie zakończone duże zadanie inwestycyjne, jakim jest wyremontowanie i przebudowanie kamienicy na terenie byłej zajezdni tramwajowej oraz połączenie jej nowym budynkiem z halą dawnej zajezdni. Stworzy to zwarty zespół muzealny z nową strefą wejściową, likwidującą dotychczasowe „wąskie gardło” przy kasie i szatni. Inwestycja ta dopełni możliwości realizowania działań statutowych na terenie przy ul. Niemierzyńskiej – sale ekspozycyjne, sale edukacyjne i warsztatowe, sala konferencyjna, biblioteka i archiwum z czytelnią. Poprawi również sytuację magazynową. Realizacja tej inwestycji jest możliwa dzięki uzyskaniu dofinansowania z funduszu Interreg V A.

Posiadane już ogromne zbiory muzealne stwarzają szansę, a właściwie jest to konieczność, rozbudowy wystaw stałych o nowe obszary. W wystawach prezentowana jest tylko niewielka część muzealiów, a zasób magazynowy jest nadzwyczaj ciekawy i w większości po drobnych przygotowaniach nadaje się od razu do ekspozycji. Istnieją dwa możliwe kierunki dalszej rozbudowy Muzeum Techniki i Komunikacji - Zajezdnia Sztuki w Szczecinie. Pierwszym jest scalenie obiektów przy ul. Niemierzyńskiej z obiektami przy ul. Lenartowicza. Większość budynków przy Lenartowicza należałoby wyburzyć i w to miejsce wybudować nowy kompleks, scalony wewnętrznie z Niemierzyńską. Oprócz stworzenia nowych wystaw stałych z własnych zbiorów, rozwiązałoby to kwestię miejsca na większą ilość wystaw czasowych.

Drugą możliwość daje teren magazynowy przy ul. Żołnierskiej. W miejsce dawnych garaży wojskowych można by wybudować parterową halę z odpowiednim zapleczem. Byłoby to miejsce prezentacji przebogatych zbiorów motoryzacyjnych, których tylko skromna część jest eksponowana przy ul. Niemierzyńskiej. Powstałoby w ten sposób muzeum dwuoddziałowe, dzięki czemu znacznie wzrosłaby frekwencja i dochody z własnej działalności. Rozwiązałoby to potencjalny problem magazynowy, którego można się spodziewać za lat kilka. Jest to oczywiście perspektywa późniejsza, ale nie można jej tracić z oczu, myśląc o rozwoju muzeum. Wymaga to znalezienia źródeł finansowania zewnętrznego, przynajmniej dla części kosztów. Taki model finansowy był dotychczas stosowany przez Gminę Miasto Szczecin w dotychczasowych dwóch etapach powstawania i rozbudowy muzeum. Samo planowanie i projektowanie wymaga być może kilku lat, ale jako możliwy kierunek strategiczny musi być już wyartykułowane.

SPRAWY FINANSOWE

Dla prowadzenia działalności instytucji najważniejszy jest poziom dotacji podmiotowej organizatora. Wpływy z innych źródeł są istotne, ale nie są w stanie zagwarantować stabilności finansowej instytucji. Dla prawidłowej pracy Muzeum istotne jest zwiększanie dotacji o wskaźnik inflacji, aby nie tracić dotychczasowego dorobku i utrzymać atrakcyjną dostępność dla publiczności. Tylko w oparciu o takie czynniki możliwe jest przygotowanie realnych planów działalności i rozwoju Muzeum.

Uzupełnieniem są dotacje celowe, których tematy i poziom finansowania jest każdorazowo uzgadniany z organizatorem.

W 2022 r. potrzebne jest skokowe zwiększenie dotacji podmiotowej ze względu na włączenie do eksploatacji wyremontowanej kamienicy i wybudowanego łącznika. Te koszty były w pierwszej połowie 2021 r. szacowane na 1, 3 mln złotych (jeszcze przed rozpędzeniem się inflacji). Osobną pozycję stanowią koszty wyposażenia nowych budynków, czyli 200 000 PLN, ale jest to wydatek jednorazowy.

Innym źródłem kosztów jest fontanna przy ul. Niemierzyńskiej, wybudowana w miejscu basenu przeciwpożarowego. Inwestycję przeprowadziło Muzeum na powierzonym terenie i na razie sprawuje nad fontanną opiekę. Roczne koszty w świetle dotychczas ponoszonych wydatków kształtują się na poziomie 50 000 złotych. Zapewne dla fontanny byłoby lepiej, gdyby pozostała pod opieką muzeum techniki, ale wymaga to stałej dotacji ze strony GSM. Alternatywą jest przekazanie fontanny pod zarząd Zakładu Usług Komunalnych.

Uzupełnieniem dotacji organizatora są wpływy własne. Wśród nich najważniejszą pozycją pozostaną dochody z biletów. Niewielki udział ma sprzedaż towarów w kasie. Jest to bardziej zwiększanie satysfakcji z odwiedzenia muzeum i element promocji. Znaczącym elementem układania budżetu muzeum pozostaną wpływy z wynajmu lokalu gastronomicznego (co na czas remontu i rozbudowy zostało zawieszone) i pracowni artystycznych. Czasem zdarzały się komercyjne imprezy i prawdopodobnie powrócą, ponieważ czasem pojawiają się pytania w tej sprawie. Muzeum jest chętne do współpracy, o ile bezpieczeństwo eksponatów nie jest zagrożone.

W pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych ogromne znaczenie ma wkład własny. Muzeum składając aplikacje o finansowanie musi uzyskać wsparcie finansowe organizatora, które umożliwi absorbcję środków zewnętrznych. Dotyczy to i małych projektów merytorycznych, i dużych projektów inwestycyjnych.

Finansowe środki zewnętrzne mogą pochodzić od podmiotów gospodarczych i publicznych. Z obszaru podmiotów publicznych najważniejsze są dwa źródła finansowania: środki pomocowe Unii Europejskiej i programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Istotne uwarunkowania w pozyskiwaniu tych przychodów to wieloletnie planowanie do środków pomocowych UE i przeważnie jednoroczna perspektywa MKiDN.

Dla firm muzeum jest czasem atrakcyjne, jako partner reklamowy i promocyjny. Dzięki odpowiednim zapisom w statucie jest możliwa taka działalność, ale poziom tego typu wpływów finansowych jest zawsze trudny do przewidzenia. Przy pozyskiwaniu zewnętrznych środków znaczenie ma wsparcie GSM.

Coraz istotniejszym obciążeniem dla budżetu muzeum są wydatki na bieżące remonty budynków przy ul. Lenartowicza i ul. Żołnierskiej. Z powodu postępującej dekapitalizacji substancji budowlanej bieżące remonty są coraz mniej efektywne, coraz częstsze i coraz droższe. Zmierza to w kierunku przeprowadzenia remontów kapitałnych, jako dużego zadania inwestycyjnego lub rozbudowy muzeum, jak wspomniano o tym wyżej. Długofalowo rozbudowa będzie tańsza i efektywniejsza.

W finansowaniu instytucji należy również uwzględnić wzrost wynagrodzeń osobowych. Specyfiką muzeum techniki jest konieczność zatrudniania osób z wykształceniem politechnicznym. Tu muzeum

musi konkurować na rynku pracy z podmiotami gospodarczymi, które oferują atrakcyjne warunki płacowe. Do tego dochodzi również dobra znajomość języków obcych, która nie jest powszechna, a w pracy muzealnej konieczna. Kwestia wynagrodzeń jest jednym z kluczowych problemów dla przyszłości Muzeum i może być załatwiona tylko przez zwiększenie przez organizatora dotacji podmiotowej, również z przeznaczeniem na zwiększenie płac.

FREKWENCJA

Dla muzeum jednym z kluczowych zagadnień jest frekwencja. Najniższa roczna liczba zwiedzających wyniosła 35 tys. osób. Założenia przy powoływaniu muzeum szacowały roczną frekwencję na 20 tys. zwiedzających. W latach 2016-2018 osiągnęła ona stabilny poziom 58 tys. osób. Przełomowy był rok 2019, kiedy kupiono kolekcję stoewerianów i oparciu o nią zorganizowano nową wystawę. Frekwencja wzrosła do 62,5 tys. zwiedzających, mimo że nowa wystawa była dostępna od listopada. Styczeń i luty 2020 r. były z punktu widzenia ilości zwiedzających rewelacyjne, ale w marcu nastąpił kryzys covidowy. Decyzją rządu przez część roku wystawy były zamknięte, a w innych miesiącach obowiązywały różne ograniczenia. Rezultatem był spadek frekwencji do 25 ty. osób. W roku 2021 zamknięcie muzeów było jeszcze dłuższe, ale frekwencja wakacyjna była znakomita: 13,6 tys. w dwa miesiące oraz kolejki do kasy muzealnej po bilety wstępu. Zwiększenie liczby zwiedzających, powrót do starych wyników lub ich przekroczenie są najściślej związane z likwidacją lub przynajmniej znaczącym ograniczeniem restrykcji pandemicznych. Zmodernizowane i rozbudowane Muzeum Techniki i Komunikacji - Zajezdnia Sztuki w Szczecinie ma te możliwości i tylko warunki zewnętrzne są czynnikiem hamującym.

Zmodernizowane wystawy to najważniejszy magnes, przyciągający do muzeum mieszkańców Szczecina i regionu oraz turystów. Przyjezdnych interesuje głównie stała oferta. Dla miejscowych istotne są też wystawy czasowe, a te również potrzebują dodatkowej przestrzeni. Rozbudowane muzeum zapewnia również prawidłowe warunki dla edukacji muzealnej. Nowe pomieszczenia edukacyjne i odpowiednio wykwalifikowany personel, to recepta na zwiększoną ilość lekcji, warsztatów i ich uczestników. Własna sala konferencyjna, to wreszcie możliwość wzbogacenia oferty przez organizowanie konferencji, seminariów, spotkań itd. To wszystko podniesie frekwencję i w konsekwencji wpływy własne. Ugruntuje to z pewnością jeszcze bardziej bardzo dobrą markę Muzeum Techniki i Komunikacji - Zajezdnia Sztuki w Szczecinie.

Stanisław Horoszko